

A RENDSZERVÁLTOZTATÁS FEKETE FÜZETE

30 ÉV „SZOCIALIZMUS” ÉS 30 ÉV KAPITALIZMUS TÁRSADALMI TELJESÍTMÉNYE

Nem végleges változat!

Összeállította: Farkas Péter
Ötletgazda: Imbrea József
Lektorálta: Szász Gábor
Tördelte: Paksai Béláné

ISBN:

Kiadja A Marx Károly Társaság és a Szervezők a Baloldalért

Budapest

ELŐSZÓ

Egy társadalom az emberek túlnyomó többségének szemében annyit ér, amennyit életszínvonalban, életminőségben, szociális és közbiztonságban nyújt. A tudatosabbak a kulturális és erkölcsi értékek kibontakoztatásának is nagy fontosságot tulajdonítanak.

Jelen összeállításunk célja éppen az, hogy a szociális és kulturális szempontok szerint hasonlítsa össze a szocializmus építése (még nem szocializmus) majdnem 3 évtizedes szakaszának (1960-1989) teljesítményét a kapitalista restauráció 30 éves korszakával (1990-2019). Erre lehetőséget adnak a Központi Statisztikai Hivatal közel 60 évet átfogó statisztikai táblázatai is!

A következő oldalak feketén-fehéren bizonyítják, hogy a közösségibb társadalom építésének korszaka sikeresebb volt a gazdasági növekedést, munkalehetőségeket, lakossági jövedelmeket, fogyasztást, élelmezést, kulturálódást és más mutatókat tekintve.

Az utóbbi években egyre több sajtócikk, sőt tudományos elemzés siránkozik azon, hogy az elmúlt 30 évben nem teljesültek a ragyogó ígéretek a Nyugathoz való gyors felzárkózásról, az életszínvonal látványos emeléséről. A kiábrándult értelmiségiek az okok között többnyire az elhibázott gazdaságpolitikát, a banktőke túlságos uralmát, a liberalizmust vagy éppen az illiberalizmus gyengéket, szegényeket sújtó politikáját emelik ki. Magáról a kapitalista rendszerről és annak magyarországi sajátosságairól még elég kevés szó esik a nagynyilvánosság előtt. Igaz, újabban születtek olyan szélesebb körben ismertté vált internetes újságok (pl. Mércse), amelyek rendszerkritikus cikkeket is közölnek. A társadalomelméleti szakirodalomban is növekszik azok száma, akik Magyarország világrendszerben elfoglalt félperifériás helyzetét, a nemzetközi jövedelemlecsapolást, kizsákmányolást hangsúlyozzák.

Valóban, hazánk a kapitalista rendszerváltoztatással a nemzetközi nagyvállalatok és fejlett tőkés országok gazdasági és részben politikai függőségébe került. A nyolcvanas évek végétől, erőteljesebben a kilencvenes évek elejétől, majd a 2010-től egyre gátlástalanabb és oligarchikusabb formában folytatódott a hazai tőkésosztály harácsoló eredeti tőkefelhalmozása, ami ugyancsak egyre nagyobb jövedelemkülönbségeket, egyre igazságtalanabb jövedelemelosztást okozott. A külföldi és a hazai tőke félperiférikus országokra jellemző duális gazdasága jött létre. Ugyanakkor a rendszerváltoztatáshoz köthető külföldi és hazai tőkével zajlott privatizáció leértékelte, elherdálta a nemzeti vagyont, többek között a versenyképes iparvállalatok jelentős hányadát (lásd a keretes idézetet a 3. oldalon).

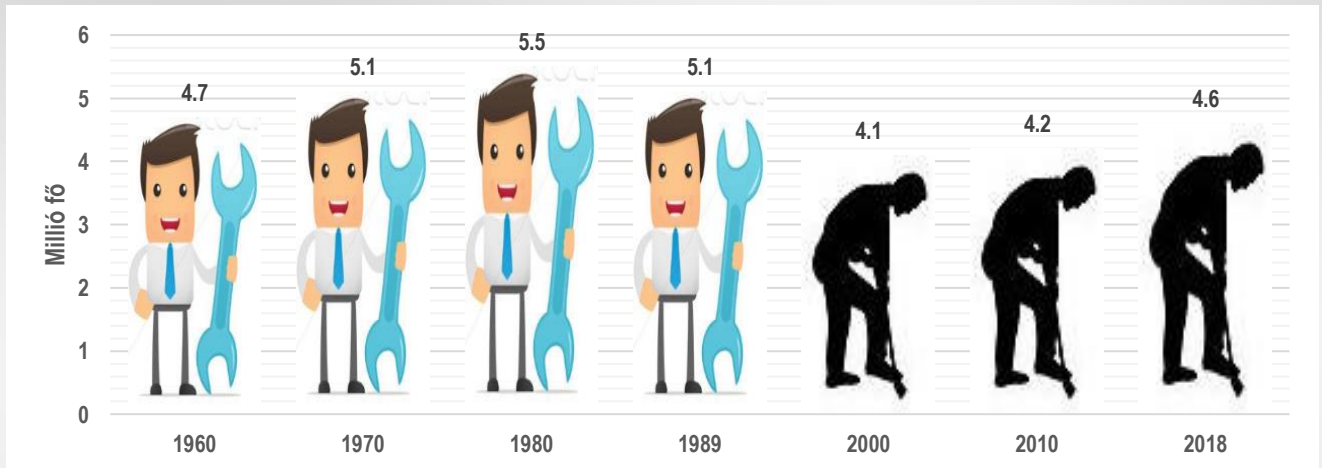
Magyarország lakossága éppúgy, mint a perifériás és a többi félperifériás ország, a külföldi és a hazai tőke kettős kizsákmányolása alá került, annak meglehetősen szélsőséges esete. A dolgozók, a lakosság nagyobb felének reáljövedelme, reálfogyasztása, azaz életszínvonala alacsonyabb, vagy nem magasabb, mint 30 évvel ezelőtt. A magyar társadalom egy jórészének „kiesett” 3 évtized! És ez a kiábrándulás – hasonlóan szerte a Globusunkon – a jelenlegi neoweimari történelmi helyzetben a szélsőjobboldal erősödését eredményezi...

Farkas Péter

MUNKANÉLKÜLISÉG

Még azt merik állítani, hogy manapság „csúcson van a munkavállalók létszáma”!?

1. A dolgozók („gazdaságilag aktív népesség”) létszáma a „szocializmusban” és a kapitalizmusban

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qli001.html

Vedd figyelembe!

- A dolgozók száma már „a szocialista korszak” végén, azaz a puha átmenet idején csökkenni kezdett. A nagy zuhanás azonban 1990-től kezdődött. **A rendszerváltás utáni négy évben 20%-kal csökkent a gazdaság teljesítménye (a GDP), közel másfélmillió munkahely veszett el.** A konszolidáció és az új befektetések révén, 2000 táján „már csak” egymillióval, **napjainkban pedig még mindig félmillióval kevesebben vannak állásban hazánkban, mint 1989-ben.** S manapság éppen félmillióra becsülhető a külföldön dolgozó „kitántorgott emberünk”.
- A munkahelyek számának csökkenése a szoros kapcsolatban volt a privatizációval. A kapitalista rendszerváltással hazánk a leggazdagabb országokhoz fokozatosan, sok ellentmondással, de felzárkózó közösségi országból a legfejlettebb tőkésországok profittörvények, azaz magánérdekek által igazgatott félperifériájává, félgyarmatává vált.** A transznacionális vállalatok felvásárolták, vagy lobbizás, korrupció révén ledózerolták, esetenként rozsdáövezetté tették a korábban dollárpiacon is versenyképes vállalatok legtöbbjét (MOM, MMG, Ganz-MÁVAG, orvosi műszergyártás, mezőgazdasági gépgyártás, autóbuszgyártás, Hajógyár stb.), vagy kivitték az országból (mint a Ganz Műszer Zrt-t a német újtulajdonos Indiába). A Csepel Művek 60 ezer embernek adott munkát, ma kis kft-k vannak a helyén. **A magyarok kezére játszott cégek egy része pedig tőkeerő híján gyorsan leépült (pl. Ikarusz).**

- A mezőgazdasági termelősövetkezetek és ipari melléküzemeik felszámolása, a földek magánosítása révén az ágazat dolgozóinak száma közel egymillióról napjainkra 200 ezerre csökkent. 25 éve olyan világhírű üzemek jelentették a magyar mezőgazdaságot, mint Bátorfő, Mezőhegyes, Nádudvar. Mára ez a múlté.

- Hiába készítenek nekünk hókuszpókusz **hamis munkanélküli statisztikákat!** 2019 közepén 67,5 ezer munkaképes korú munkanélkülit mutatott ki a KSH. De hiszen 500 ezer munkahely hiányzik 1989-hez képest! A különbség magyarázata: ma hivatalosan csak az számít munkanélkülinek, aki folyamatosan munkát keres a sokszor távoli Munkaügyi Központokban.

CIGÁNYOK

A késő Kádár-korszakban a munkaképes korú **cigány férfiaknak már 85%-a dolgozott, 1995-ben már csupán a 23%-a.** A cigány nők foglalkoztatottsága ugyanakkor 53%-ról 15%-ra zuhant. **Nos, akkor a cigányok egyenként, esetleg együtt felelősek a munkanélküliségükért, vagy a kapitalista rendszerváltás volt az alapvető ok...?**

KISZOLGÁLTATOTTSÁG

- 30 éve napi **8 óra munkából elfogadhatóan meg lehetett élni.** Mindannyian tapasztaljuk, hogy ma sokszor 13-15 óra is kevés.

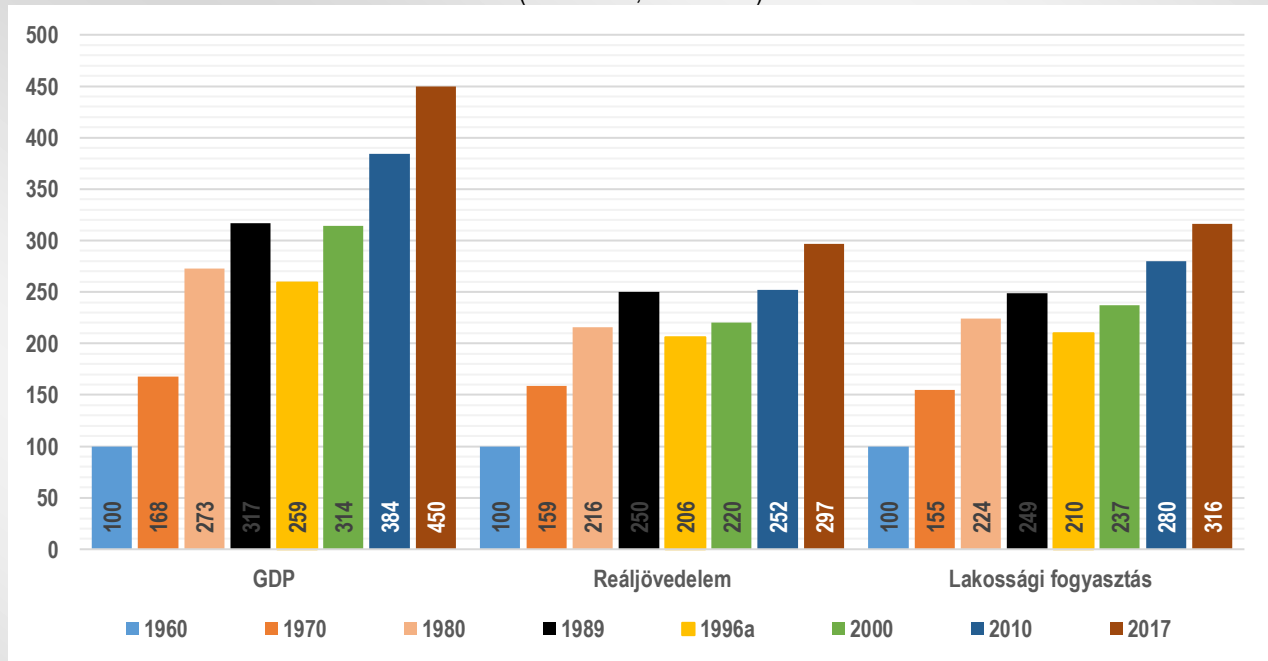
- A munkavégzés nem biztosíték a szegénység ellen. Az Európai Unió nem túl szigorú statisztikája (Eurostat) is nyilvántartja a **dolgozói szegénységet.** Eszerint a 2010-es évek közepén a munkában állók majdnem egytizede számított szegénynek Magyarországon.

- Az ezredfordulón még átlagosan a munkavállalók 3,5%-a volt egyidőben **táppénzen.** A súlyos munkahelyi megfélemlítés és a Munka Törvénykönyvének szigorítása miatt 2017-ben átlagosan már csak a dolgozók 1,7%-a „mert” betegségével otthon maradni.

TERMELÉS, JÖVEDELEM, FOGYASZTÁS

Magyarország tényleg jobban teljesít?

2. A GDP, az egy főre jutó reáljövedelem és a lakossági fogyasztás (Láncindex, 1960=100)

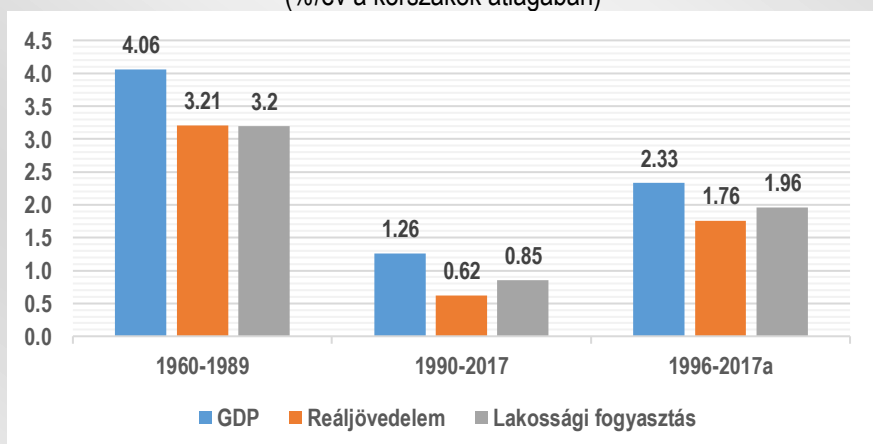

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpt001.html
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpf002.html

Megjegyzés: ^a A reáljövedelem és a lakossági fogyasztás csökkenésének mélypontja. A GDP esetében 1993. évi adat, mert a GDP akkor volt a legalacsonyabb.

Az előző grafikonból látható, hogy 1. a GDP (bruttó hazai termék), 2. a lakossági reáljövedelem és 3. a lakosság fogyasztása 1989-től a 90-es évek közepéig zuhant, majd emelkedni kezdett. E három alapvető mutatószám azonban a „szocialista” korszakban sokkal gyorsabban nőtt, mint az újkapitalizmusban. Ezt szemlélteti a 3. grafikon.

3. A GDP, az egy főre jutó reáljövedelem és a lakossági fogyasztás növekedési üteme a „szocializmusban” és a kapitalizmusban (%/év a korszakok átlagában)

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpt001.html
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpf002.html

Megjegyzés: ^a 1996 a reáljövedelem és a lakossági fogyasztás minimumé volt, de a GDP esetében ez 1993.

Vedd figyelembe!

- A kapitalista rendszerváltozás első éveiben az egy főre jutó reáljövedelem és fogyasztás közel 20%-kal zuhant. A helyzet 1997-től javult, az 1989. évi szintet 2002-2003-ban érték el újra ezek a mutatószámok. Tehát **egy bő évtized teljesen kiesett...**
- Mint a 3. grafikonból látható, a „szocialista” korszak három évtizede alatt a GDP, ezzel a részben lakossági bevételekké váló nemzeti jövedelem átlagos növekedési üteme több mint háromszor gyorsabb volt, mint az újkapitalista korszak 28 éve alatt. Ha a 1993-as mélyponttól nézzük, akkor is majdnem kétszer olyan gyors volt a GDP növekedési üteme a Kádár-korszakban, mint a félszocialista kapitalizmusban.
- A „szocializmus” 30 éve alatt az egy főre jutó reáljövedelem és lakossági fogyasztás egyaránt 2,5-szeresére (150%-kal) emelkedett. A kapitalizmus 28 éve alatt a lakosság reáljövedelme csupán 37%-kal, fogyasztása 30%-kal nőtt. Tehát **a „szocializmus” idején (1960-1989) a lakossági reáljövedelem 3,5-szer(!), a lakossági fogyasztás közel négyszer(!) gyorsabban nőtt**, mint a rendszerváltás utáni közel három évtized alatt (1990-2017). Ha az 1996-os jövedelmi és fogyasztási mélyponttól vizsgáljuk, akkor a lakossági jövedelem majdnem kétszer olyan gyorsan gyarapodott a „szocialista” korszakban, a fogyasztás pedig mintegy 60%-kal gyorsabban nőtt, mint az újkapitalizmusban.
- **A lakosság eladósodása** és részben a külföldön dolgozók hazautalásai tették lehetővé, hogy a reáljövedelemnél magasabb lehessen a fogyasztás az utóbbi két évtizedben.
- **A munkaalkalmak, családi bevételek csökkenése, a jövedelemkülönbségek növekedése folytán (lásd a 10-13. oldalon), a lakosság legalább felének nem nőtt a reáljövedelme és a fogyasztása 1989 óta, milliók életszínvonala a 30 évvel ezelőtti szint alatt van!**

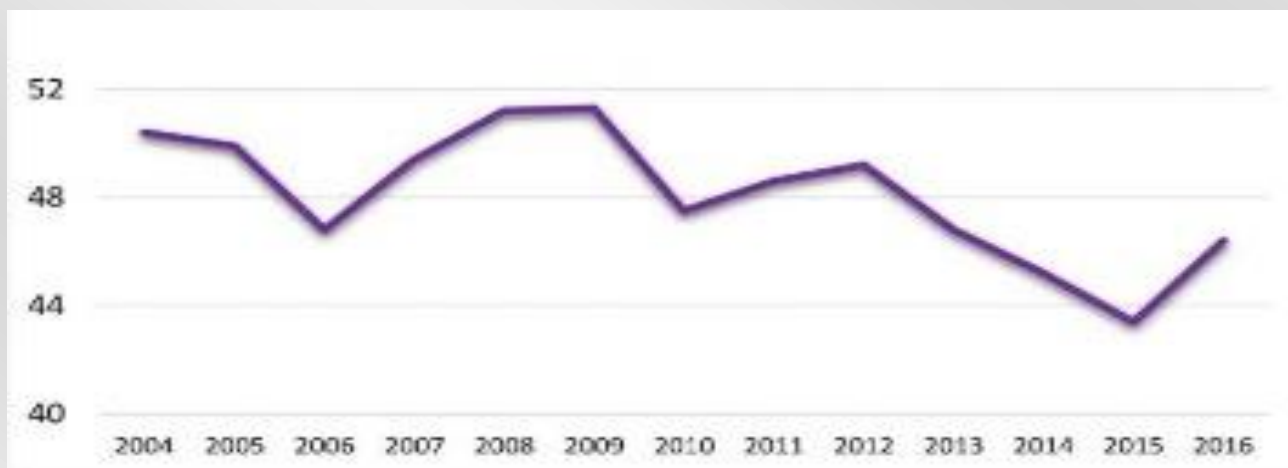
Az Európai Unió statisztikája (Eurostat) szerint 2018-ban a 28 tagország közül Bulgária után Magyarországon volt a legalacsonyabb az egy főre jutó jövedelem és fogyasztás!

ELLÁTATLANSÁG

- A kétezres évektől a **betegbiztosításra költött összeg fokozatosan a GDP 6 %-áról az 5%-ára, a rokkantellátást szolgáló összeg 2%-áról 1%-ára csökkent. A Fidesz-kormány ellátás nélkül hagyta a korábbi rokkantnyugdíjasok durván felét, mások ellátását csökkentette, ami felér egy népirtással!**
 - A „szocialista” korszak vívmánya volt az általános nyugdíjrendszer bevezetése. 2003-ban még a nyugdíjas korúak 86%-a részesült nyugdíjban, 2017-ben már csak a 73%-a. **Vészes a nyugdíjra nem jogosultak arányának növekedése, ma már minden negyedik idős ember ellátatlan!**
-

Mint világszerte, Magyarországon is csökken a GDP-ből bérekre fordított hányad:

4. Bérhányad alakulása Magyarországon (2004-2016, Eurostat)

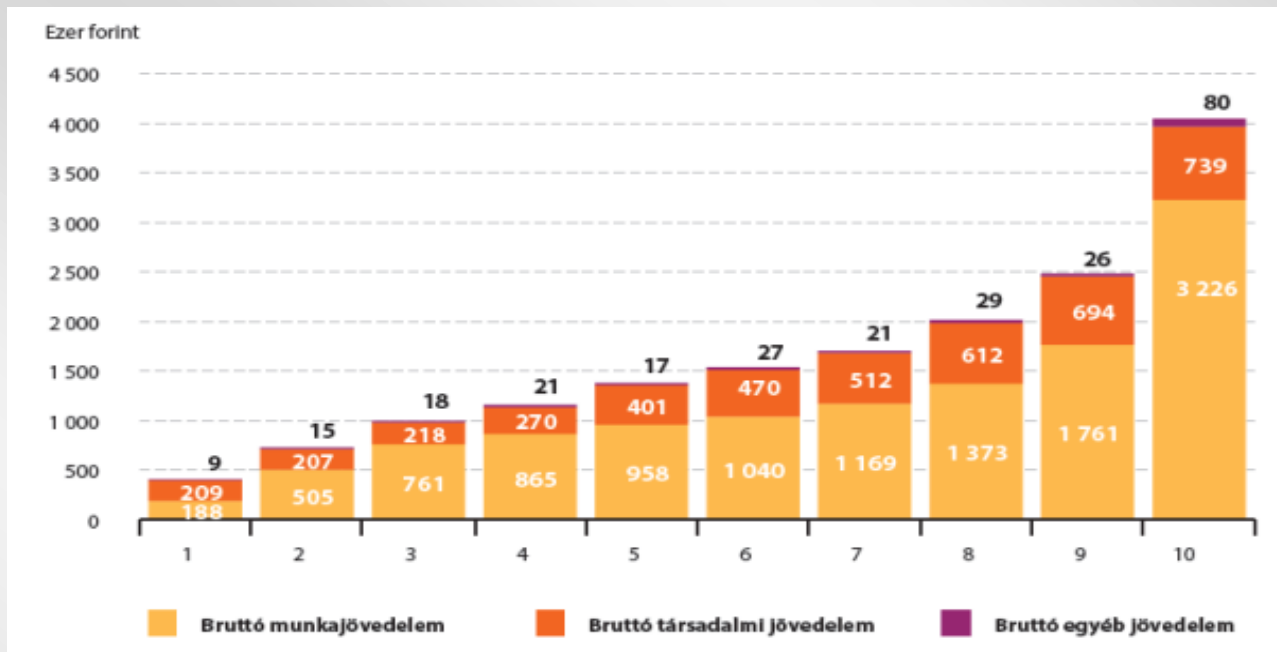

Forrás: <https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/>

ÓRIÁSI JÖVEDELMI KÜLÖNBSÉGEK

A fő ok a privatizáció, az értéktermelő tulajdon egyenlőtlen megoszlása!

5. Az egy főre jutó bruttó jövedelmek megoszlása jövedelmi tizedenként, 2017

Forrás: [A háztartások életszínvonala, 2017. KSH. p. 7](#)

Vedd figyelembe!

- Az 1989-es kapitalista rendszerváltáskor még csak 4,5-szeres volt a lakosság legalsó és a legfelső tizedének jövedelme közötti különbség. 2010-ben már 8,1-szerese volt a felső jövedelmi tized bruttó jövedelme a legalsónak, s 7,3-szorosa a nettónak. A jövedelmek különbsége a Fidesz érában gyorsan tovább növekedett. Az 5. grafikonból látható, hogy 2017-ben a legalsó (400 ezer Ft/fő/év) és a legfelső tized bruttó jövedelme (közel 4 millió Ft/fő/év) között már tízszeres volt a különbség. Ezt az adózás sem mérsékelte érdemben: a nettó jövedelmek között közel 9-szeres eltérés volt.
- Az első tizedben az egy főre jutó éves átlagos nettó jövedelem az országos átlag 29,2%-a volt 2017-ben.

NYARALÁS

30 éve az emberek erős többsége nyaralni ment, részben a nagyon olcsó vállalati és szakszervezeti üdülőkbe. Ma a családok 59 százaléka nem megy üdülni.

Pontosítsunk! Szakszervezeti vélemény az állami statisztikák torzításairól:

„A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a felső tizedbe tartozók annyit visznek haza, mint a munkavállalók fele összesen. A bérolló ráadásul tovább nyílt.

A Magyar Szakszervezeti Szövetség álláspontja szerint a statisztikát torzíthatja az is, hogy az öt főnél kevesebb embert foglalkoztató kis cégek, illetve az egyéni vállalkozók (több

HAJMERESZTŐ

Hajmeresztő, hogy az alsó tized társadalmi juttatásai (200 ezer Ft/fő/év) eltörpülnek a felső tizedéhez képest (740 ezer Ft/fő/év).

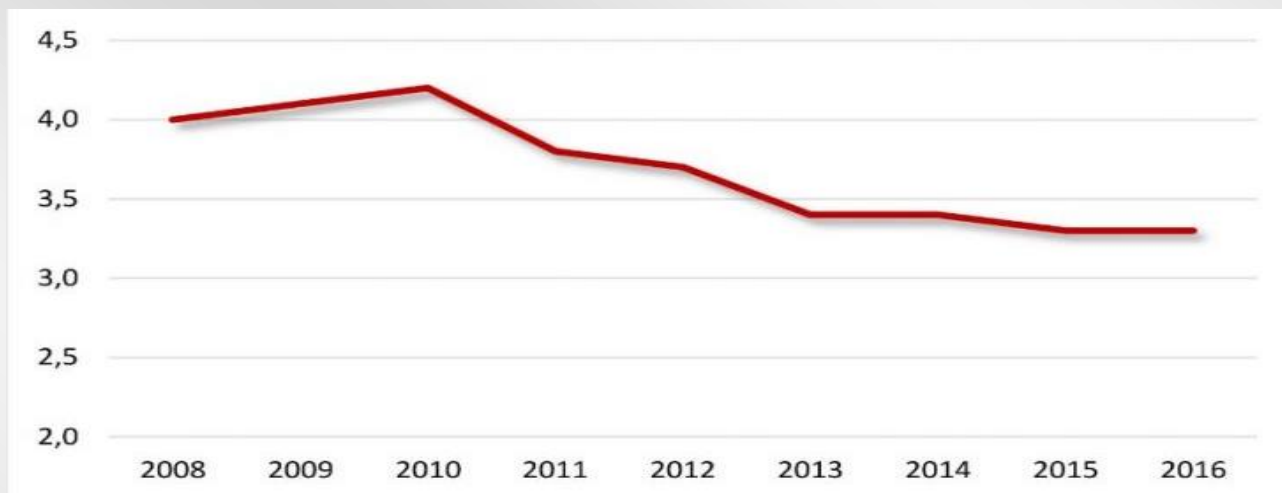
mint egymillió aktív dolgozó) adatai egyáltalán nem szerepelnek benne. Az aktív dolgozók nagyjából negyede ebbe a körbe tartozik. Őket pedig jellemzően minimálbéren jelentik be.

Ha őket is beszámítanák, egyértelműen kiderülne, hogy a KSH adatai alaposan félrevezető. Ez a győzelmi statisztika nem más, mint szemfényvesztés, mert az emberek jelentős többsége bizonyosan nem visz haza havi 240 ezer nettót. A módszertan tehát rossz, s alkalmatlan a valós jövedelmi viszonyok bemutatására.”

Forrás: szakszervezetek.hu 2019. július 30. Rövidített, kicsit szerkesztett szöveg.

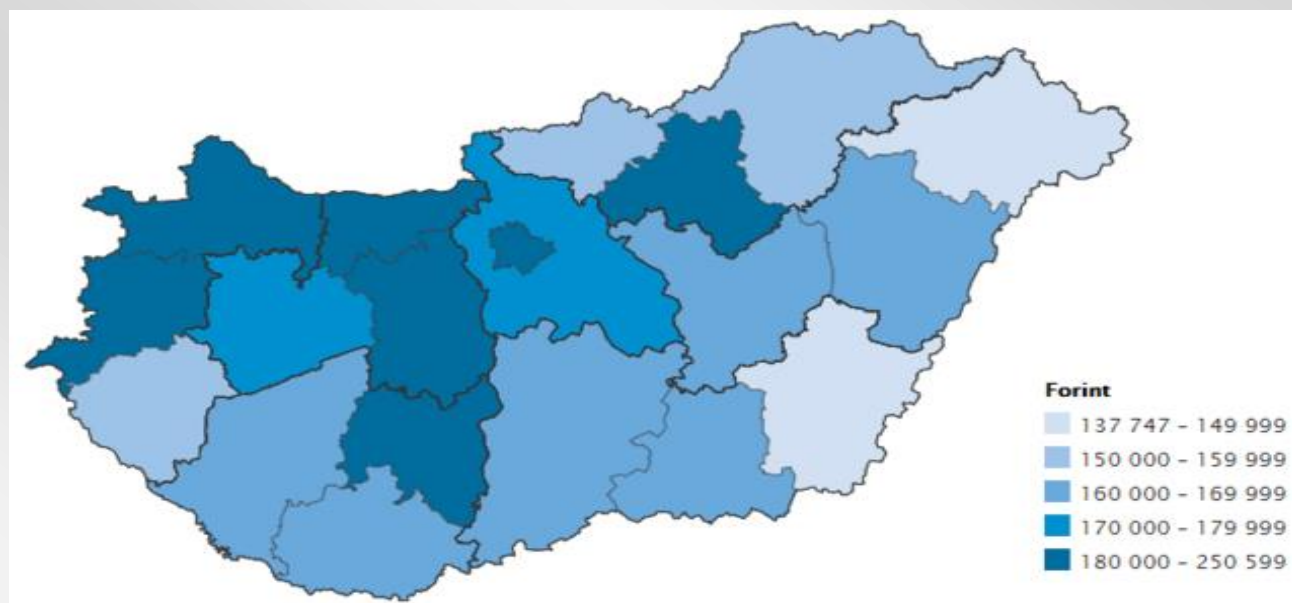
Kommentár nélkül:

6. A legalsó jövedelmi tízed részesedése az összes jövedelemből Magyarországon

Forrás: <https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/>

7. Súlyos regionális jövedelmi különbségek (Havi nettó átlagkereset, 2017. I-IV. negyedév)

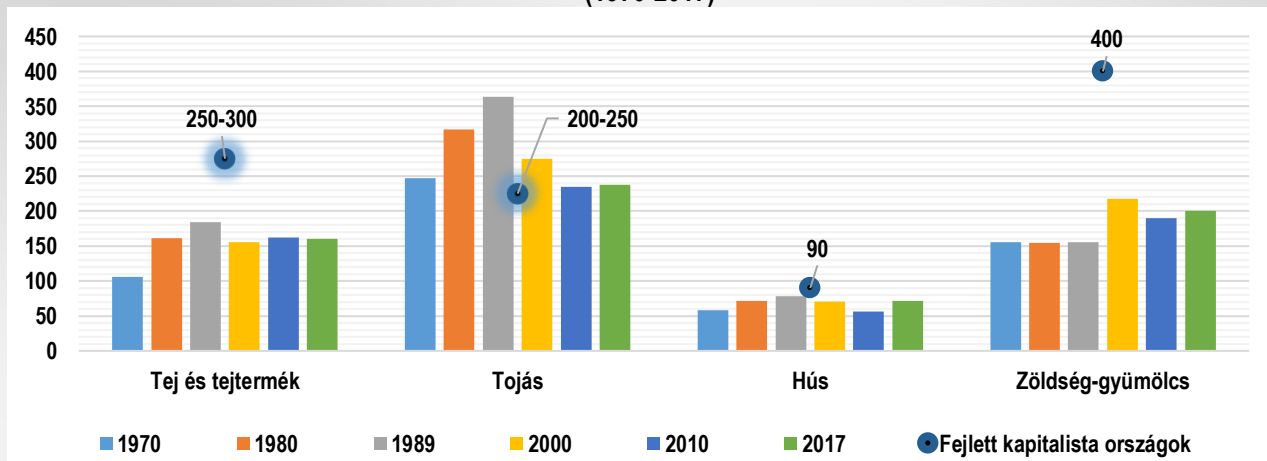

Forrás: <https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/>

ÉLELMISZERFOGYASZTÁS, LAKÁSÉPÍTÉS

Évtizedek után újra tömeges alultápláltság

8. A legfontosabb élelmiszerfajták fogyasztása (1970-2017)

Forrás: http://www.ksh.hu/4_1_2_1_hosszu

Megjegyzés: Tej és tejtermék esetén tejegyenértékre átszámítva, literben. Tojás: db. Hús, zöldség és gyümölcs: kg.

Vedd figyelembe!

- **Tej és tejtermékből** a kapitalista rendszerváltás előtt meghaladott 180 l/fő/év az élettanilag ajánlott minimum, **ma ezt az egészséges szintet nem érjük el!** Ráadásul a tej és tejtermékek fogyasztása – alább bemutatjuk – rendkívül egyenlőtlen a fogyasztók osztályhelyzete szerint.
- Évi **70 kg hús/fő** **elégséges**, de hazánkban nagy tömegek fogyasztanak az élettanilag szükséges mennyiségnél kevesebbet.
- 2017-ben az Európai Unió országaiban a lakosság 41-84%-a, átlagosan 64%-a evett naponta **zöldséget**. **Magyarország** messze lemaradva **az utolsó** az EU-ban, nálunk csak 30%, azaz minden 3. ember fogyaszt mindennap zöldségféléit!
- A napi **gyümölcsfogyasztás** európai átlaga szintén 64%, hazánkban csak 40%. Ezzel **hátulról a negyedik**ek vagyunk. (EU statisztika [itt](#).)

A súlyos társadalmi különbségek az élelmiszerfogyasztásban

A lakosság legszegényebb 10%-ának és a leggazdagabb 10%-ának fogyasztása élelmiszerfajták szerint 2017-ben

	Legszegényebb 10%	Leggazdagabb 10%
Kenyér (kg)	42,0	32,5
Hús (kg)	49,7	68,5
Tej (liter)	43,2	60,3
Sajt, túró (kg)	4,6	11,9
Tojás (db)	128	140
Gyümölcs (kg)	30,1	70,4
Zöldség (kg)	69,8	88,5

Forrás: http://www.ksh.hu/stadat_eves_2_2

Mint a táblázatban látható, a gazdagok 30%-kal több zöldségfélélt, 40%-kal több húst és tejet, több mint kétszer annyi tejterméket és gyümölcsöt esznek, mint a szegények! A szegényeknek csak a kenyérfogyasztása magasabb, mint a gazdagoké.

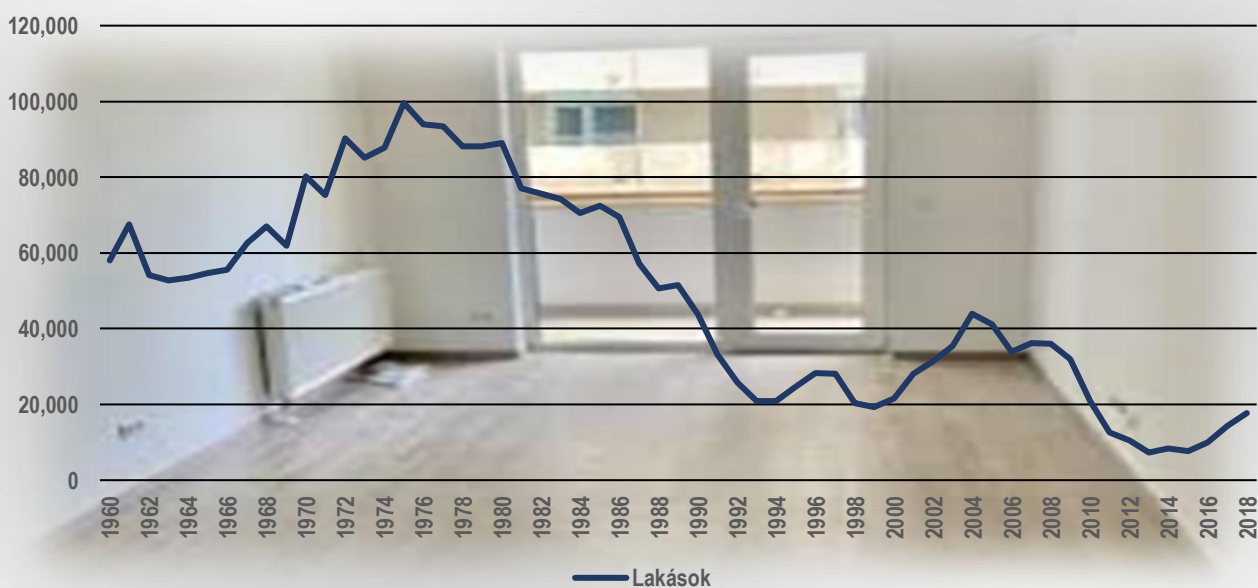
ÉHEZÉS

Szociológusok hazánkban 2-300 ezerre teszik az alultápláltak, köztük 50-60 ezerre az éhező és gyengén táplált gyermekek számát. A „szocialista” korszakban lényegében ismeretlen volt az éhezés és alultápláltság. Miután sok iskolás az éhségtől bukott ki az osztálypadból, ma kormányprogramban biztosítják többtízezer gyermek napi egyszeri meleg étkezését. A családok pedig tovább nyomorognak.

Épített lakások száma

A számok magukért beszélnek: tükrözik az új lakáshoz jutás esélyeit a „szocialista” és kapitalista korszakban. A különbség elborzasztó.

9. Épített lakások száma összesen
(1960-2018)

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zrs001.html

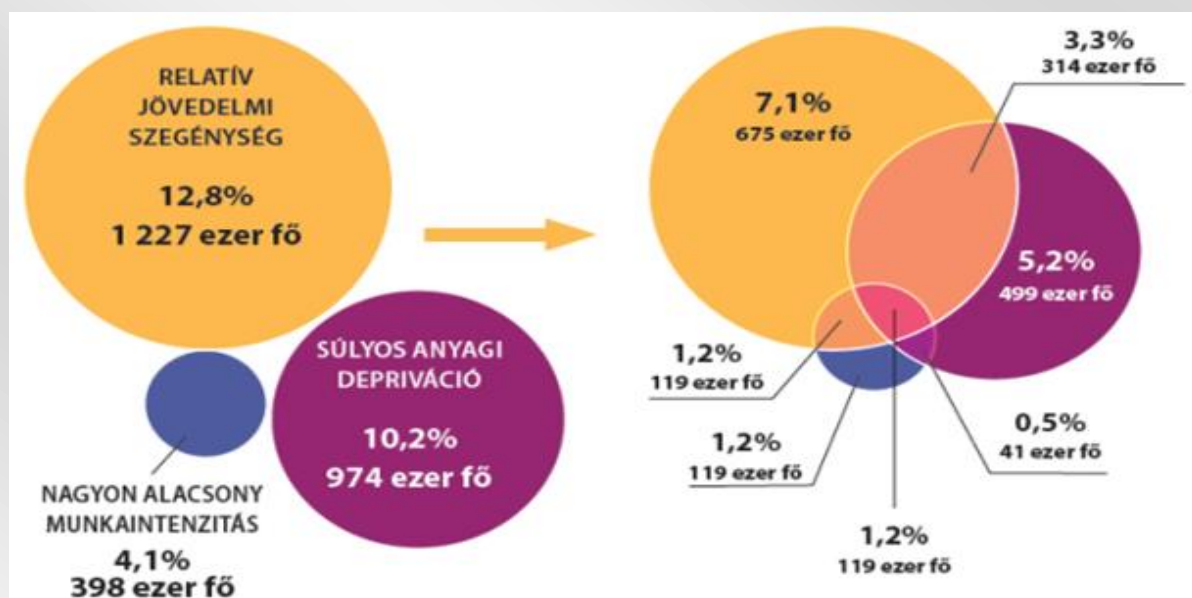
NYOMOR

3 millióan létminimum alatt

Az Európai Unió – a magyar statisztikai hivatal megkérdőjelezhető adatszolgáltatása alapján – három fontosabb mutatószámmal tartja számon a szegénységet. Ezeket kötelességszerűen bemutatjuk, bár – mint lejjebb szó lesz róla – számunkra hitelesebb kimutatások is vannak.

- Az Eurostat adatai szerint az „**anyagilag depriváltak**” (megfosztottak), azaz **nagyon súlyos anyagi nehézségekkel küzdők aránya** – a közmunka kiterjesztése és a foglalkoztatási arány növekedése folytán – **a 2010-es években 25%-ról 2017-ig 10,2%-ra csökkent hazánkban**. E mutató alapján akkor szegény valaki, ha önbevallás alapján 10 meghatározó anyagi körülmény közül (pl. tudja fizetni a közüzemeket és törleszti a hiteleket, egy hetes nyaralásra tud menni, minden másnap húst tud enni, fűteni tud, autója, telefonja van stb.) 4 hiányzik az életéből. **Ezzel a megjavult mutatószámmal is Magyarország hátulról a negyedik az EU-ban!**
- A másik két európai szegénységi mutató a következő. 2017-ben az Eurostat 12,8%-ra tette a **relatív jövedelmi szegénységet** (mely a mediánjövedelem 60%-a alatti bevéttel rendelkezők aránya). Továbbá 4,1%-ra tették **a fizetett munkát nem, vagy alig végző**, ezért veszélyeztetettek arányát. (Utóbbi adat feltehetően nagyon alábecsült. F. P.)
- A három szegénységi kategória részben fedi egymást (9. grafikon). Így számítva a magyar lakosság ötöde, **19,7%-a volt szegény és súlyosan veszélyeztetett 2017-ben**.
- Miközben tehát az EU módszere alapján minden ötödik magyar, azaz közel 2 millió honfitársunk volt „veszélyeztetett” **a szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel, a 18 éven aluli gyermekeknek már 36%-a, a 7 éven aluliak 42%-a!**

9. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma és aránya dimenzióként külön, illetve a dimenziók együttes figyelembevételével, 2017

Forrás: A háztartások életszínvonala, 2017. KSH. p. 14

- Ugyanezen felmérés megerősítette, hogy **a gyermekes családok harmada nem tud naponta egy tál meleg ételt kínálni gyermekeinek**. Ez az eredmény a strukturális, azaz minőségi alultápláltság dimenzióját nagyon szélesre tárja. Durván 400ezer gyermekre és a szüleikre, összesen 8-900ezer emberre.
- E vizsgálat szerint 2018-ban a magyar lakosság 35%-a nem tudott kijönni a rendelkezésére álló rendszeres jövedelméből.**

25 éve lényegében nem voltak hajléktalanok, s a biztos megélhetés miatt senkit nem fenyegetett az a veszély, hogy az utcára kerül. **Ma**

Magyarországon kb. 80 ezer hajléktalan él, s évente 2500-3500 családot lakoltatnak ki,

LÉTMINIMUM A Központi Statisztikai Hivatal – politikai megfontolásból – 2015 óta nem készít létminimumszámítást. A létminimum kissé magasabb, mint az abszolút szegénységi küszöb, de nem tartalmaz pl. mobiltelefont, internetet. A Friedrich Ebert Alapítvány és a Magyar Szakszervezeti Szövetség megbízása alapján a Policy Agenda kutatóintézet folytatta a KSH helyett az adatközlést. Eszerint 2017-ben a lakosság 30%-a, mintegy 3 millió magyar ember élt a létminimumot el nem érő összegből. Ugyanakkor a lakosság 53%-a élt a picit nagyobb mozgásteret biztosító társadalmi minimumnál (117 720 forint) kisebb bevételből. 2018-ban átlag 94820 forint volt a létminimum, 121 350 Ft a társadalmi minimum, amely összeg családnagyság és regionális különbségek miatt is szóródott. Ugyanekkor a nettó minimálbér (91 770 Ft) nem érte el a létminimumot, és akkor még nem beszéltünk a közmunkásokról, járadékosokról, kisnyugdíjasokról!

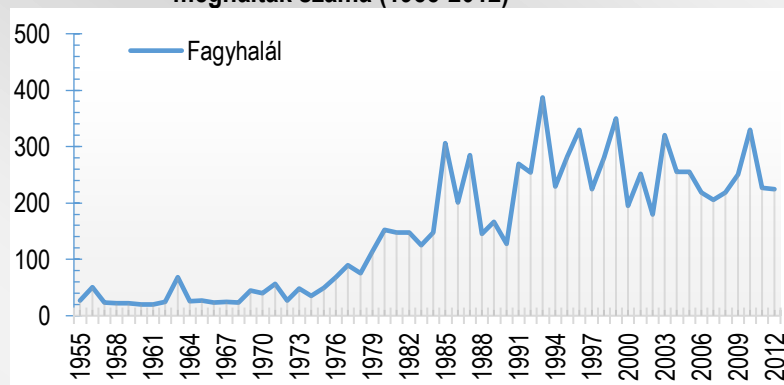
Szörnyűség: 900 ezer végrehajtás!

Minden 10-11. honfitársunknak van valami nagyobb tartozása, amelyet a devizahitel, a dráguló bérlet árak, a fizetéséből befizethetetlen, 3 hónapot meghaladó rezsizsámla okoz. Az Igazságügyi Minisztérium közlése szerint ugyanis 900 ezer ember összesen 3,229 milliárddal tartozik. A 900 ezer ügyből 280 ezer behajthatatlan, mert a tartozók nem rendelkeznek ingatlannal vagy ingósággal, amely fedezné a végrehajtást. (Jámbor A.: MÉRCE, 2017. október 1.)

A HORVÁTOK ELENGEDTÉK...

„A horvát szociáldemokrata kormány megállapodott több bankkal és közműszolgáltatóval arról, hogy a legszegényebbek tartozását, akiknél ez már behozhatatlannak tűnik, elengedik. A horvát kormány nem a leggazdagabbaknál hagyott több pénzt, mint a magyar kormány a végtörlesztéssel, a rezsicsökkentéssel vagy az egykulcsos adóval, hanem a legszegényebbeknél, mert ez a társadalom érdeke. Hogy ne legyen több hajléktalan ember, hogy ne fagyjon meg több ember a saját otthonában, hogy ne kerüljenek ki többen a szociális védőhálóból, hogy családok tízezreinek legyen esélye a felemelkedésére. Rájöttek, sokkal jobban járnak azzal, ha az állampolgárok nem kerülnek tömegesen az utcára, mint a számláik behajtásával.” (Jámbor András: MÉRCE, 2015. január 6. és MÉRCE, 2017. október 1.)

10. Az állam szerint „igen nagy hideg miatt”(!) meghaltak száma (1955-2012)

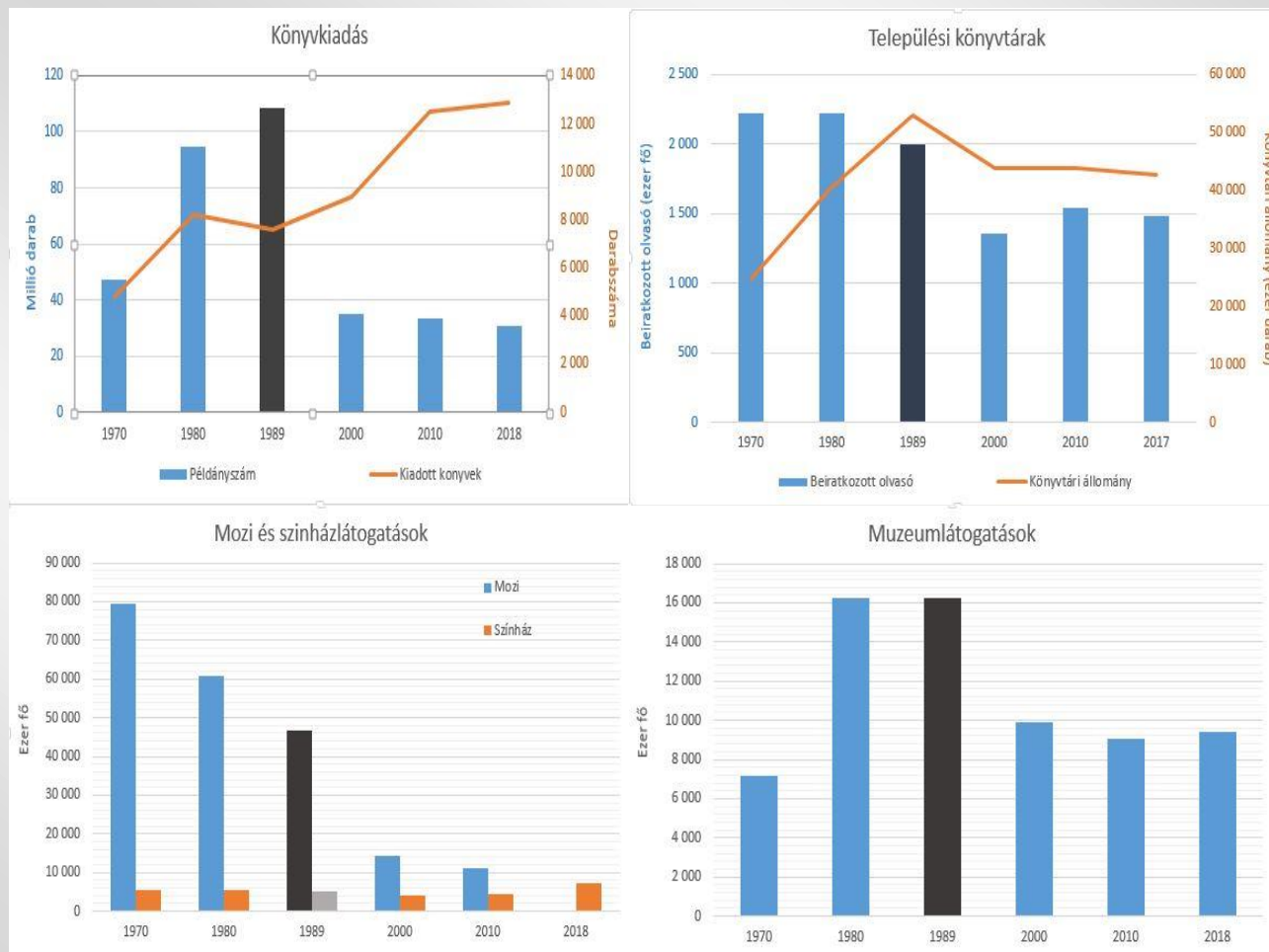

1989-2012-ben évi átlagban 251,3-en fagytak meg. Ha évi 250-el számolunk, 30 év alatt kb. 7500 honfitársunk szenvedett fagyhalált, több mint felük, a saját lakásában! Ez a statisztika azonban nem tartalmazza a test lehűlése által okozott betegségekben elhunytak számát! Ma Magyarországon milliónyi háztartásban gond a fűtés.

Forrás: <https://drive.google.com/file/d/18Ki9Bci4mE4JXTWVGfh8WzpGFI71xla/view>

KULTÚRA, OKTATÁS MÉLYREPÜLÉS

11. A kulturális élet mutatószámai

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zkk001.html#

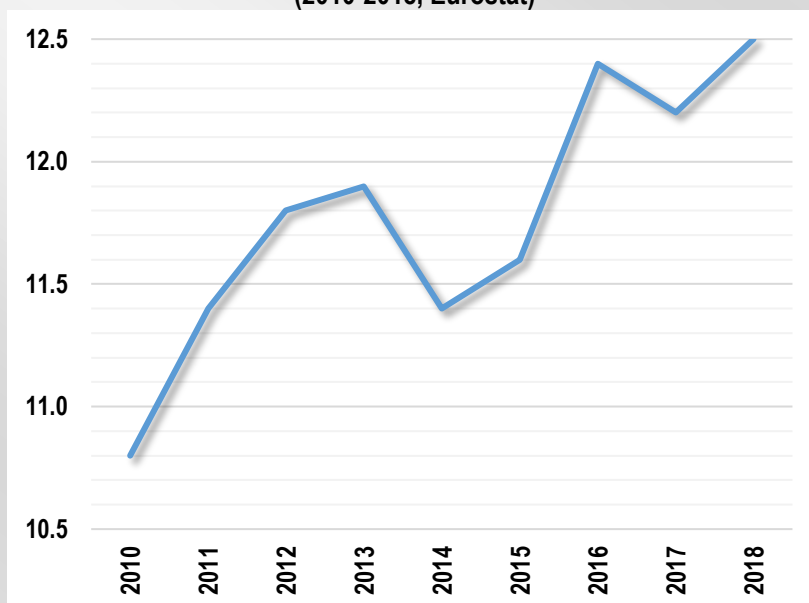
Vedd figyelembe!

- Az 1960-as és 70-es évek gyors javulása után **a művelődés mutatószámai** (a részben már fokozatos kapitalista átmenetnek tekinthető) **80-as években stagnálni kezdtek**,
- 1989 után meredek zuhanás kezdődött. **Különösen árulkodó a könyvolvasás (a kinyomtatott könyvek számának) zuhanása.** 1989-ben 11 könyv jutott minden lakosnak, 2018-ban már csak 3. Napjainkra csak a színházlátogatások száma éri el a „szocialista” korszakét. Tehát 30 év kiesett a közművelődés fejlődéséből, a helyzet sokat romlott.
- Ráadásul jelentős mértékben **megnőtt a lélekromboló, morálistartást, humanitást gyengítő ponyvaművek részaránya** a könyvkiadásban, a bemutatott filmekben, a televíziós műsorokban és részben a színházakban is.
- A tendencia tragikus** még akkor is, ha tudjuk, hogy részben, de csak részben, az Internet elterjedése is közrejátszott a hagyományos kulturális javak iránti kereslet csökkenésében. A mozilátogatások számát érthetően a tévé hatalmas műsorkínálata csökkentette.

KÖZOKTATÁS

- A 16 éves korosztály beiskolázottsága a 2000-es évek első felében 94-95%-os volt, 2010-ben pedig már elérte a 99,7%-ot (KSH adatok). Miután 2012-től a Fidesz kormány 18-ról 16 évre csökkentette a tankötelezettséget, a 16 évesek beiskolázottsági rátája 92,6%-ra csökkent 2017-ig.
- A 20 évesek beiskolázottsági rátája a rendszerváltoztatás után emelkedett, majd 2010 és 2017 között – a kormány döntése nyomán – 56%-ról 46%-ra zuhant. Közrejátszott még az államilag finanszírozott oktatás szűkítése és a felvételi ponthatárok növelése. Az egyetemi képzésben résztvevők száma tovább fog csökkenni. A szegény néprétegek gyermekeinek sokaságát fogja kizárni az egyetemi tanulmányokból a nyelvvizsga megkövetelése a felvételhez
- Felmérések szerint – az új oktatási módszerek és a pedagógusok túlterheltsége miatt – az általános iskolai diákok közel 40%-a olvasási és szövegértési nehézségekkel küzd. A középiskolai rendszer átalakítása miatt a képzés az egyszerű „csavarhúzó” munkavégzésre való felkészítés felé tolódott el. Csökken az érettségiző szakmunkástanulók száma. A magyar dolgozók tömegeit lebutított munkásokká züllesztik. A rendszerváltás előtt a magyar szakmunkások, technikusok éppen arról voltak híresek, hogy több szakmában „sem lehetett eladni őket”.
- Itt csak említeni tudjuk a kötelezővé tett történelem és irodalom tananyagok haladásellenes, az úri Magyarország hagyományait megidéző, pl. a fasiszta tengelyhatalmak oldalán folytatott háborút és a háborús bűnöket mentető, lélekromboló tartalmát.
- A reáltantárgyak tananyaga nagyon jó, de a diákok a jelenlegi oktatási rendszerben nem tudják megtanulni. Ezért sok műszaki és természettudományi kar a 2000-es években bevezette a matematika és fizika alapozó tantárgyat.

12. Korai iskolaelhagyók Magyarországon a 18-24 éves korú népesség százalékában (2010-2018, Eurostat)

Forrás: <https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/>

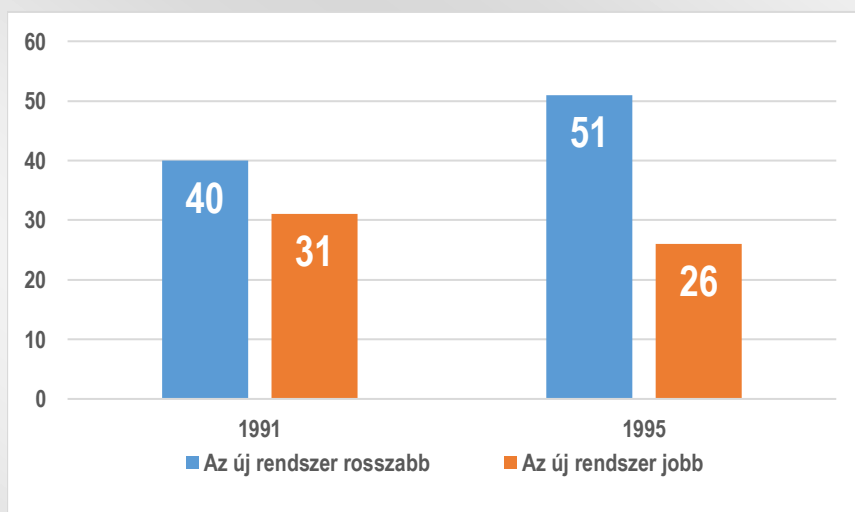

KÖZVÉLEMÉNY

A „SZOCIALIZMUSBAN” JOBB VOLT

Már **1991-ben** sem nyilatkozta a többség azt, hogy az új (kapitalista) rendszer a jobb! Ez megkérdőjelezi a rendszerváltoztatás támogatottságáról szóló legendákat! **1995-ben** pedig már a lakosság (válaszadók) több mint a fele nyilatkozott úgy, hogy „az új rendszer” rosszabb.

13. Az új rendszer jobb vagy rosszabb?
(A válaszadók százalékában, 1991 és 1995)

Forrás: Ferge Zsuzsa: A rendszerváltás nyertesei és vesztesei. (In: Társadalmi riport. TÁRKI, 1996)

A kilencvenes évek második felében megindult viszonylagos gazdasági konszolidáció sem változtatott e tendencián, a kiábrándulás folytatódott. **2001-ben** a felnőttek **53** százaléka nyilatkozott úgy, hogy a második világháború és a rendszerváltás közötti időszak volt a legboldogabb a magyarok életében, **2008-ban** pedig már **62** százalékuk. Wirth Zsuzsanna: Origo, 2013. 05. 27.

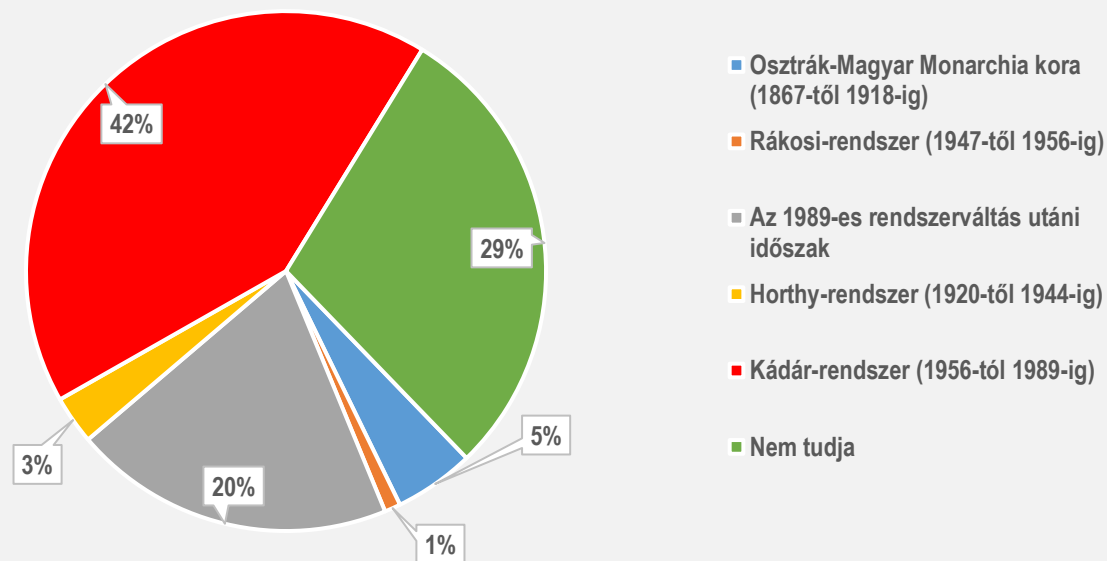
2017-ben egy nemzetközi felmérés (Pew Research Center) eredménye megerősítette a „szocialista korszak” első helyét a közvélemény egészében. Eszerint Magyarországon „**32% gondolja azt, hogy most jobb az élet, mint 50 éve** (1967-ben! F. P.), és **39% pedig azt, hogy rosszabb a helyzet**, mint a kommunista egypártrendszer időszakában, Kádár János vezetése mellett.” A képet azonban árnyalni kell. „A kádárizmus pozitív megítélése annyira elsőprő, hogy még a 30 évnél fiatalabbak között is csak egyetlen százalékkal többen választották a rendszerváltás utáni Magyarországot, pedig ők vagy egyáltalán nem, vagy csak 1-2 évet éltek a rendszerváltás előtt. A 60 évnél idősebbeknek a 63 százaléka, a 8 általánossal rendelkezők 60 százaléka álmodozik a gulyáskommunizmusról. A fiatalabbak és a magasabb végzettségűek között ez az arány 30 százalék körül mozog.” (Kálmán: 24.hu., 2017.11.3.)

ERŐS KISEBBSÉGBEN A NYERTESEK!

„Magyarország rendszerváltásának 20. évfordulója (2009)... Míg három éve valamivel több, mint minden ötödik ember vallotta magát és családját a rendszerváltás nyertesének (22 százalék), addig mára jóval kevesebb (14 százalék) állítja ugyanezt. Miközben a magukat és családjukat vesztesnek vallók aránya nőtt. 2006-ban még minden harmadik személy (33 százalék), 2009-ben már minden második megkérdézett (51 százalék) azt állította, hogy ő és családja az elmúlt 20 év vesztesének tekinthető.” 168 óra, 2009. 10. 20.

2017-ben a 20. századi rendszerekkel összehasonlítva még mindig több mint kétszer annyian (42%) merték vállalni azt a nézetet, hogy a „Kádár-rendszer” idején jobb volt a magyaroknak, mint a rendszerváltást követően. A jelenlegi magyarországi rendszert tehát csak a lakosság egyötöde tekinti jónak, (közel 1/3 pedig nem válaszolt). Lásd a **14. grafikont!**

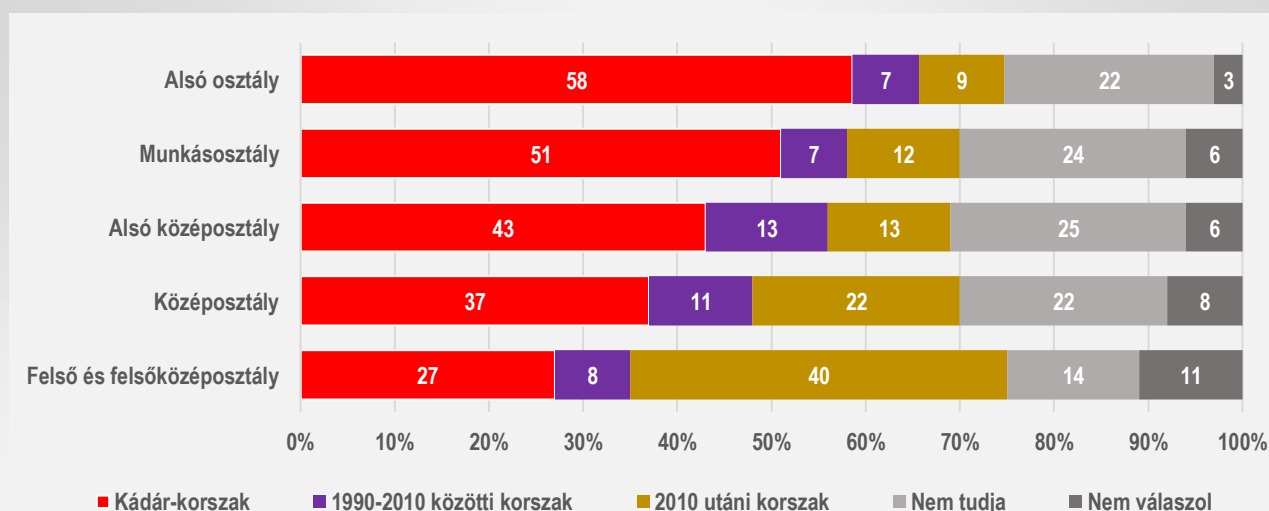
14. Ön szerint melyik nagy huszadik századi korszakban volt mindent összevetve a legjobb a magyaroknak?

Forrás: A magyar álom... 2017, 29. o. Policy Solutions – Friedrich-Ebert-Stiftung, 2017. október.

Végül egy friss, 2019-ben publikált felmérés, mely a Kádár-korszak teljesítményét (vidékiek boldogulása; családok helyzete; munkalehetőségek; nyugdíjak értéke alapján) a rendszerváltás utáni két szakasszal hasonlítja össze. Az összes megkérdezett kb. 45 %-a Kádár-korszakot, kb. 10%-a az 1990-2000 közötti időszakot, kb. 16%-a a 2010 utáni Fidesz szakaszt tartja a legjobbnak. (Kb. 23% nem tudja, 6% pedig nem válaszolt.) Társadalmi pozíció szerint az alsó osztályok vonzódnak leginkább a Kádár-korszakhoz: több mint ötven százalékuk mondta, hogy összességében a rendszerváltás előtt volt jobb. A felső és felsőközéposztálynál viszont ez az arány csak 27 százalék, miközben 40 százalékuk gondolja úgy, hogy 2010 óta működnek legjobban a dolgok (15. grafikon).

15. Véleménye szerint összességében melyik korszak volt jobb?

Forrás: Gerő Márton és Szabó Andrea: abcug.hu, 2019. 05. 23. kimutatásai: <https://abcug.hu/a-magyar-felsoosztalynak-egyre-jobban-tetszene-egy-diktatura/>

Ugyanez a vizsgálat kimutatta, hogy a gazdagabb rétegeknek egyre jobban tetszene egy diktatúra, míg az alsó rétegek a társadalmi demokrácia értékei felé mozdultak el!

UTÓSZÓ

A jelen Fekete Füzetben bemutatott magyarországi „szocialista” korszak 30 évének egyértelműen jobb szociális és kulturális teljesítményét, nem csoda az iránta mindmáig meglévő nosztalgia. Ugyanakkor tudva tudjuk, hogy az aktuálpolitikai kérdésekben a jobboldali, sőt szélsőjobboldali nézetek többségben vannak Magyarországon. A „szocialista” időszakot ma pozitívnak ítélik nem kis része a szélsőjobboldali pártokra szavaz. Hogyan lehetséges ez a társadalmi skizofrénia? Hát úgy, hogy a mai demagóg magyar kormányzat, a szélsőjobb nagyobb biztonságot, biztosabb munkahelyeket, több közmunkát stb. ígér a lakosságnak, mint a „bal-liberális” ellenzék. A népek szórt morzsákkal ezt részlegesen meg is valósítja. A jobboldali demagógia és propagandahenger hatását csak egy olyan alulról is építkező mozgalom törhetné meg, mely a tömegek legkonkrétebb szociális érdekeit, ehhez kapcsolódva a tulajdoni viszonyok átalakítását, demokratizálását, a társadalmi közös fogyasztás növelését is képviseli. Az ehhez szükséges nemzetközi és hazai politikai helyzet kialakulása közeleg. A globális transznacionális monopolkapitalizmus ugyanis sokoldalú csomópontválsággal küzd. Új Auróra közeleg! (F.P.)

Fontosabb statisztikai források

[Hosszú idősorok](#). Központi Statisztikai Hivatal.

[A háztartások életszínvonala, 2017](#). Központi Statisztikai Hivatal.

[STADAT Idősoros éves adatok](#). Központi Statisztikai Hivatal.

[A társadalmi haladás mutatószámrendszere](#). Központi Statisztikai Hivatal.

[Category: Poverty and social exclusion](#). Eurostat.